

การศึกษาและออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

Education and Packaging Design of Bamboo

Fragrances for Products

สุจินต์ ดาวเดือน^{1*}

^{1*} หลักสูตรออกแบบนิเทศศิลป์ ภาควิชาศิลปะการออกแบบและเทคโนโลยี คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 39 หมู่ 1 ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110
โทร. 02-549-4678 โทรสาร 0-2577-5022 E-mail : aoa1999@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม เพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม เพื่อประเมินความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมโดยการจำแนกตามเพศ

การวิจัยมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาออกแบบบรรจุภัณฑ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม มี 5 ประเภท ๆ ละ 3 ชิ้น รวมทั้งหมด 15 ชิ้น ได้แก่ น้ำมันหอมระเหย ดอกไม้แห้ง เทียนหอม น้ำหอม สบู่หอม ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบความพึงพอใจในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม และขั้นตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมโดยการจำแนกตามเพศ ผลการวิจัยพบว่า

1. ศึกษาข้อมูลในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม ที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจตลาดในการสานไม้ไผ่และขึ้นรูปบรรจุภัณฑ์ได้สรุปตลาดที่ใช้สานไม้ไผ่ที่พบจากการสำรวจ ได้แก่ ลวดลายแม่บท ลวดลายพัฒนาและลวดลายประดิษฐ์ และผู้วิจัยสำรวจผลิตภัณฑ์เครื่องหอมที่มีจำหน่ายตามท้องตลาด พบว่า มีผลิตภัณฑ์เครื่องหอมได้แก่ น้ำมันหอมระเหย ดอกไม้แห้ง เทียนหอม น้ำหอม และสบู่ก้อน

2. ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมมีการพัฒนารูปแบบและปรับปรุงรูปแบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้แบบสอบถามในการปรับปรุงรูปแบบในแต่ละด้าน คือ ด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และด้านกราฟิกบรรจุภัณฑ์ และผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจนได้บรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมในรูปแบบที่สมบูรณ์ที่สุด

3. ผลการประเมินความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมจากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน พบว่ามีระดับความพึงพอใจในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม ได้แก่ น้ำมันหอมระเหย ดอกไม้แห้ง เทียนหอม น้ำหอม และสบู่ก้อน โดยทุกรูปแบบพบว่ามีความพึงพอใจในระดับมาก ยกเว้นกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ เทียนหอมแบบที่ 2 มีระดับความพึงพอใจในระดับปานกลาง

4. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมโดยการจำแนกตามเพศ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เพศหญิง 50 คน และเพศชาย 50 คน พบว่า

มีความพึงพอใจในรูปแบบ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ในทุกรูปแบบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รูปแบบบรรจุภัณฑ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ไม่เหมาะสำหรับเครื่องหอมมีอิทธิพลร่วมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย

คำสำคัญ: รูปแบบบรรจุภัณฑ์, กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์, ไม้ไผ่, ผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

Abstract

The research aimed to design packaging made from bamboo for use with fragrant products, to design graphic art for the packaging, to find user satisfaction with the bamboo packaging and to compare user satisfaction between genders.

There were four parts to the study. First, information was gathered on bamboo packaging for fragrant products. Second, the bamboo-based packaging was designed and graphic art was created. This was for use with five types of fragrant product: aromatic oil, dried flower leaves, fragrant candles, perfume, and soaps. Third, user satisfaction was assessed and lastly, these satisfaction levels were assessed with regard to gender.

1. A survey of bamboo weaving patterns showed that three patterns were commonly used. These were the *Mae Bot*, *Thai Pattana*, and *Thai Pradit* patterns. A market survey of fragrant products found that aromatic oil, dried flower leaves, fragrant candles, perfume, and soaps were commonly sold in the local market.

2. The researcher designed and improved a bamboo packaging for fragrant products following comments from three packaging designers. The comments were derived from questionnaires concerning packaging design and graphic art design.

3. The result of surveying 100 people showed that satisfaction with the packaging and graphic art were at a high level except for the graphic design for the packaging for the fragrant candles, which was rated at the medium level.

4. A comparison of satisfaction levels by sex (50 male and 50 female) found that these were significantly different at 0.05.

Keywords: product format, graphics on the packaging, bamboo, and fragrance products

1. บทนำ

ในปัจจุบันเครื่องหอมได้มีการวิวัฒนาการการผลิตที่หลากหลาย และมีกลิ่นหลากหลายตามสมัยนิยมของผู้คนยุคเทคโนโลยี เครื่องหอมจึงแบ่งออกได้หลากหลายประเภทมีทั้งเครื่องหอมที่ยังคงความเป็นธรรมชาติ ส่วนใหญ่ที่พบเห็นก็จะได้ในรูปแบบกลิ่นที่เป็นธรรมชาติ เช่น กลิ่นของดอกไม้ใบไม้ ซึ่งพบได้บ่อยในร้านเครื่องหอมทั่วไปกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของเครื่องหอมประเภทนี้ เช่น ร้านสปา โรงแรม รีสอร์ท ที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมชาติ และมีการนำเสนอรูปแบบหลากหลายให้เลือกใช้ตามประเภทของงานของสถานที่นั้น เช่น แบบน้ำ แบบผง แบบก้อน แบบดอกหรือใบแห้งให้เห็นร่องรอยของต้นแบบอย่างเห็น

ได้จัดมิให้ผู้บริโภคเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมนอกจากเครื่องหอมประเภทที่กล่าวมาแล้ว ยังมีเครื่องหอมจากต่างประเทศ

ปัจจุบันเครื่องหอมเหล่านี้ได้มีบทบาทและนำเข้าจากต่างประเทศเป็นอย่างมากทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยเสียดุลการค้าอย่างมหาศาล จากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่หันไปใช้เครื่องหอมจากต่างประเทศที่คิดว่าเป็นส่วนหนึ่งของความโก้หรูจนกลายเป็นแฟชั่น โดยไม่ได้คิดว่าเครื่องหอมนำเข้าจากต่างประเทศนั้นมีราคาสูงมาก เพียงแต่ต้องการให้คนในสังคมยอมรับเท่านั้น ทำให้เครื่องหอมที่มีทรัพยากรอยู่ในประเทศไทยลดคุณค่าลงอย่างไร้จิตสำนึกของคนบางกลุ่มเท่านั้น แต่ก็ไม่เชื่อว่าเครื่องหอมของไทยจะไม่ได้รับการยอมรับเสียทีเดียว รัฐบาลพยายามที่จะสนับสนุนสินค้าประเภทนี้ให้เป็นสินค้าส่งออก หรือเป็นสินค้าในกลุ่ม OTOP ขึ้นมาเพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชน และยังเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นเครื่องหอมที่ผลิตโดยคนไทยใช้ทรัพยากรในประเทศที่มีอยู่ให้เกิดคุณค่าขึ้นมาโดยมีการแต่งกลิ่นและออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงาม สะดวก และที่สำคัญจะต้องสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทยได้ด้วย

การออกแบบบรรจุภัณฑ์เครื่องหอมถือได้ว่าเป็นสื่อโฆษณาโดยทางอ้อมอย่างหนึ่งที่คนสังคมหันมาใส่ใจเป็นอย่างมากการออกแบบบรรจุภัณฑ์เครื่องหอมที่ดีจะต้องคงความเป็นธรรมชาติแบบเดียวกับเครื่องหอมแต่ก็ไม่ได้ละทิ้งการอนุรักษ์ความเป็นธรรมชาติแบบแผนและขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยและที่สำคัญจะต้องใช้ทรัพยากรประเทศอย่างรู้คุณค่าให้ได้มากที่สุดและในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จะต้องตอบสนองผู้บริโภคได้ทั้งสองด้าน คือ ด้านประโยชน์ใช้สอยและความงดงาม เพราะบรรจุภัณฑ์ไม่เพียงแต่จะปกป้องรักษาสินค้าได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังต้องออกแบบให้สามารถพกพาสะดวก สดงามตอบในชีวิตประจำวันได้ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งจะต้องแข่งขันกับต่างประเทศและช่วยอำนวยความสะดวกในการนำสินค้าส่งออกด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการออกแบบบรรจุภัณฑ์เครื่องหอมจึงมีความจำเป็นจะต้องนำทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศมาใช้อย่างรู้คุณค่าและที่สำคัญจะต้องสามารถรักษาสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ในแนวทางการออกแบบก็ไม่ละทิ้งประโยชน์ใช้สอยและความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ใส่เครื่องหอมไม่ว่าจะเป็นพืชที่หาได้ง่ายโตเร็วขยายพันธุ์ได้ง่ายมีประโยชน์ทุกส่วน ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตมาตั้งแต่โบราณกาล สามารถให้เป็นที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค งานหัตถกรรมเครื่องจักสานจึงมีความจำเป็นและสำคัญที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนไทยมาช้านานถือได้ว่าเป็นงานศิลปะอย่างหนึ่งที่นับวันจะสูญหายไปจากคนไทย นับตั้งแต่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตกระดาษจากไม้ไผ่ ซึ่งการผลิตดังกล่าวทำให้สูญเสียทรัพยากรและพลังงานหลายอย่างตามมา ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญดังกล่าวที่จะนำเอาฝีมือหัตถกรรมการจักสานของคนไทยมาทำการออกแบบเป็นบรรจุภัณฑ์ใส่เครื่องหอมประเภทต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย มีประโยชน์ใช้สอยได้อย่างเต็มที่ และไม่ละทิ้งความงดงามในตัวบรรจุภัณฑ์เครื่องหอม และยังเป็นการส่งเสริมในการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรวมถึงจะมีแนวทางในการออกแบบให้บรรจุภัณฑ์เครื่องหอมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน

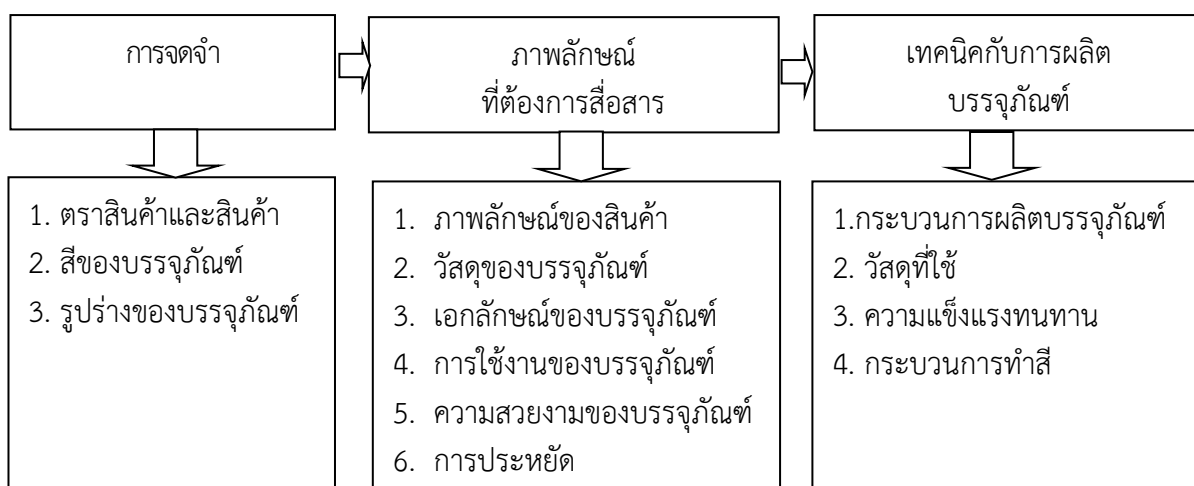
1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาข้อมูลในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม
- (2) เพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม
- (3) เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม
- (4) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมโดยการจำแนกตามเพศ

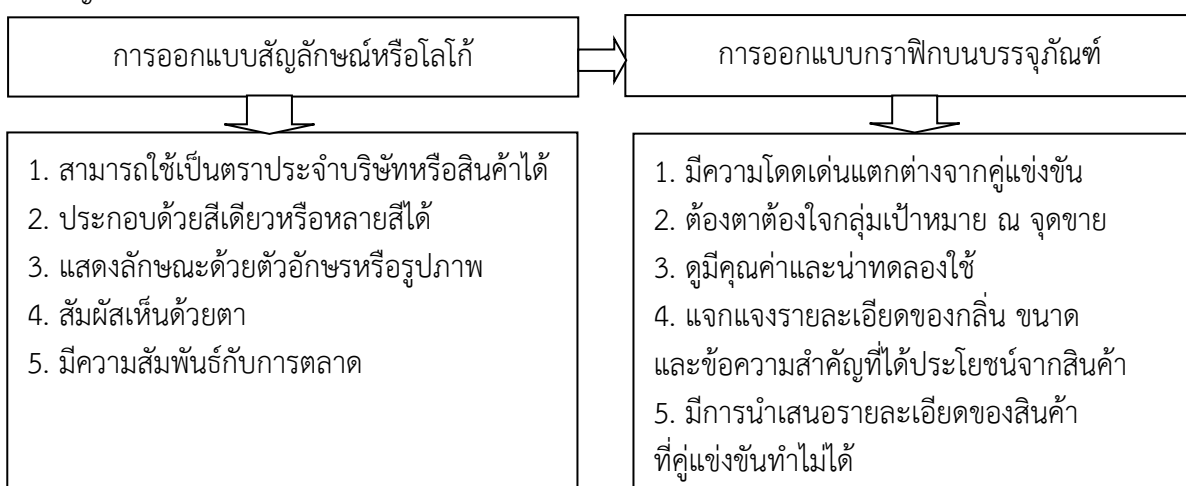
1.2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาและออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการออกแบบ ดังนี้

กรอบแนวคิดด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของ นววรรณ คณานุรักษ์. (2547 :25)

ผังกรอบแนวคิดด้านการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของ ปุ่น คงเจริญเกียรติ และสมพร คงเจริญเกียรติ. (2541:104) ดังนี้

2. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ กลุ่มนักร้องแบบ กลุ่มผู้ผลิตเครื่องหอม ร้านขายผลิตภัณฑ์เครื่องหอม และกลุ่มผู้ที่สนใจในผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านการออกแบบ ประกอบด้วย

- กลุ่มผู้ผลิตเครื่องหอม จำนวน 3 คน
- กลุ่มผู้ผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ จำนวน 3 คน
- กลุ่มนักร้องแบบ จำนวน 3 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านการประเมินความพึงพอใจประกอบด้วยกลุ่มร้านขายผลิตภัณฑ์เครื่องหอม และผู้ที่สนใจในผลิตภัณฑ์เครื่องหอมโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 100 คน

2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

(1) ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับเครื่องหอม มีต้นแบบ 15 ชิ้น ดังนี้

1) น้ำมันหอมระเหย	3 แบบ (ขวด)
2) ดอกไม้แห้ง	3 แบบ (ผงและดอก)
3) เทียนหอม	3 แบบ (ก้อน)
4) น้ำหอม	3 แบบ (ขวด)
5) สบู่หอม	3 แบบ (ก้อน)

(2) ตัวแปรตาม ได้แก่

- ความพึงพอใจจากกลุ่มผู้ผลิตเครื่องหอม กลุ่มผู้ที่สนใจในผลิตภัณฑ์เครื่องหอม
- ความพึงพอใจในการใช้บรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมจำแนกตามเพศ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาและออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อหาความต้องการของการออกแบบ

บรรจุภัณฑ์ ที่มีความเหมาะสมกับการนำไม้ไผ่มาใช้ในการผลิตบรรจุภัณฑ์ โดยกลุ่มผู้ผลิตเครื่องหอม กลุ่มผู้ผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ และกลุ่มนักร้องแบบ เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.2 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

ที่ผู้วิจัยทำการออกแบบขึ้นใหม่ ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานะสภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม จากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการร่างแบบ สัมภาษณ์และแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการ และความพึงพอใจ

(2) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปเป็นข้อมูลในการร่างกรอบแนวคิดในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม เพื่อสรุปประเด็นในการสอบถามความต้องการ

(3) สร้างแบบสอบถาม

(4) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องในข้อคำถาม ในแบบสอบถาม และนำมาปรับปรุงแก้ไข

(5) นำผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไปสอบถาม โดยใช้กลุ่มเป้าหมายที่กำหนด

(6) สรุปผลจากแบบสอบถามเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ และพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

4. เก็บรวบรวมข้อมูล

นำผลงานที่ผ่านการปรับปรุงและพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญชั้นสุดท้าย พร้อมกับทำต้นแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อนำมาประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมจากกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ดังนี้

4.1 การศึกษาข้อมูลภาคทฤษฎีเป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย บทความทางวิชาการ เป็นต้น

4.2 การศึกษาข้อมูลภาคปฐมภูมิ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

4.3 การประเมินความพึงพอใจจากผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม เพื่อนำไปปรับปรุงผลงานในชั้นสุดท้าย แล้วสร้างต้นแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องการศึกษาและออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม โดยใช้สถิติและการแปรผลข้อมูลโดยแบ่งขั้นตอนการศึกษาวิจัยดังนี้

5.1 ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย รวมถึงการเลือกใช้วัสดุและการย้อมสีของวัสดุที่ทำจากไม้ไผ่ให้เหมาะสม สรุปและแปรผลโดยการบรรยาย รวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

5.2 ขั้นตอนการออกแบบบรรจุภัณฑ์

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมมาทำการออกแบบ ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบและกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ สรุปผลงานการออกแบบได้ คือ 1) น้ำมันหอมระเหย จำนวน 3 แบบ 2) ดอกไม้แห้ง จำนวน 3 แบบ 3) เทียนหอม จำนวน 3 แบบ 4) น้ำหอม จำนวน 3 แบบ และ 5) สบู่หอม จำนวน 3 แบบ

5.3 ขั้นตอนการทดสอบความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง

การใช้แบบสอบถามประกอบต้นแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม สอบถามความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์ นำเครื่องมือที่ใช้สอบถามตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามมาสอบถามความพึงพอใจ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และใช้การวิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้แปลความหมายของความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง สรุปและแปลผลโดยการบรรยาย กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ทางผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติพื้นฐานเพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยทำเป็น มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมจำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติ Two-Way ANOVA

ผลสรุปผลความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัย

รายการ	จำนวน (N=100 คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	50	50
1.2 หญิง	50	50
รวม	100	100
2. อายุ		
2.1 21 - 30 ปี	75	75
2.2 31 - 40 ปี	8	8
2.3 41 - 50 ปี	14	14
2.4 51 ปีขึ้นไป	3	3
รวม	100	100
3. การศึกษา		
5.4 ต่ำกว่าปริญญาตรี	7	7
5.5 ปริญญาตรี	66	66
5.6 ปริญญาโท	15	15
5.7 ปริญญาเอก	12	12
รวม	100	100
4. อาชีพ		
4.1 รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	19	19
4.2 ธุรกิจส่วนตัว	60	60
4.3 พนักงานเอกชน	10	10
4.4 พ่อบ้านแม่บ้าน	4	4
4.5 ค้าขาย	7	7
รวม	100	100

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า 1) เพศ มีเพศชาย ร้อยละ 50 เพศหญิง ร้อยละ 50 2) อายุ มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี ร้อยละ 75 อายุระหว่าง 31 - 40 ร้อยละ 8 อายุระหว่าง 41 - 50 ร้อยละ 14 และอายุ 51 ขึ้นไป ร้อยละ 3 3) การศึกษา ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 7 ระดับ ปริญญาตรี ร้อยละ 66 ระดับปริญญาโท ร้อยละ 15 และระดับปริญญาเอก ร้อยละ 12 4) อาชีพ รับราชการ และรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 19 ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 60 พนักงานเอกชน ร้อยละ 10 พ่อบ้านและแม่บ้าน ร้อยละ 4 และค้าขาย ร้อยละ 7

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในรูปแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมประเภทน้ำมันหอมระเหย

รายการ	จำนวน (N=100 คน)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม			
1.1 รูปทรงของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม	3.63	0.82	มาก
1.2 สีของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม	3.84	0.82	มาก
1.3 ขนาดของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม	3.43	0.94	ปานกลาง
รวม	3.63	0.64	มาก
2.ประโยชน์ใช้สอยของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม			
2.1 บรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีโครงสร้างที่แข็งแรงทนทาน	3.60	0.85	มาก
2.2 ลวดลายของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่	3.64	0.89	มาก
2.3 การใช้งานของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีความง่าย	3.56	0.80	มาก
รวม	3.60	0.61	มาก
3.ความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่			
3.1 บรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีเอกลักษณ์	3.85	0.82	มาก
3.2 บรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีความสวยงามเหมาะสมกับเครื่องหอม	3.61	0.93	มาก
3.3 บรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่ดูมีคุณค่ามีราคา	3.69	0.82	มาก
รวม	3.51	0.66	มาก
รวมทั้งหมด	3.56	0.60	มาก

* ไม่ได้จำแนกตามเพศ และมีเฉพาะเครื่องหอม

จากตารางที่ 2 พบว่าความพึงพอใจในรูปแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมประเภทน้ำมันหอมระเหย ดังนี้

1. รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม รูปทรงของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.63$) สีของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.84$) และขนาดของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมในระดับความพึงพอใจปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) ผลรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.63$)

2. ประโยชน์ใช้สอยของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีโครงสร้างที่แข็งแรงทนทานอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.60$) ความสะดวกของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.64$) และการใช้งานของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีความง่ายอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.56$) ผลรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.60$)

3. ความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่ บรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีเอกลักษณ์อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.85$) บรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่มีความสวยงามเหมาะสมกับเครื่องหอมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.61$) และบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่ดูมีคุณค่ามีราคาอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.69$) ผลรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.71$) และผลรวมทั้งหมดอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.67$)

7. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม โดยผ่านความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านมาสรุปผล และข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจมาวิเคราะห์แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางและเรียบเรียง โดยแบ่งการวิเคราะห์ ดังนี้

7.1 ขั้นตอนการออกแบบ

ในการวิจัยครั้งนี้ ทางผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการออกแบบไว้ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลด้านการออกแบบ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจรูปแบบบรรจุภัณฑ์ ตลาดนัดสวนจตุจักร ซึ่งเป็นตลาดที่มีร้านขายเครื่องหอมทั้งขายส่งและขายปลีก จำนวน 3 ร้าน ที่ให้ความร่วมมือ คือ ร้านขายเครื่องหอมร้าน Vinci ร้านชิม และร้าน Factory candles และลำดับต่อมาได้สำรวจการฟักบนบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ ผู้วิจัยได้ข้อมูลมาจากการลงพื้นที่ในการสำรวจตลาดและจากการสัมภาษณ์ข้อมูลบรรจุภัณฑ์เครื่องหอม และนำข้อมูลมากำหนดแนวทางในการออกแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์และการฟักบนบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม มีดังนี้

1. ศึกษาารูปแบบในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

ภาพที่ 1 การสำรวจรูปแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

ที่มา : (ถ่ายภาพโดยนางสาวสุจินน์ ดาวเดือน เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2553)

2. การออกแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

ภาพที่ 2 แนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

ที่มา : (ถ่ายภาพโดยนางสาวสุจินน์ ดาวเดือน เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2553)

3. การสร้างต้นแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 3 การสร้างต้นแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

ที่มา : (ถ่ายภาพโดยนางสาวสุจินน์ ดาวเดือน เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2553)

สรุปผลการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม

ภาพที่ 4 รูปแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ประเภทดอกไม้แห้ง

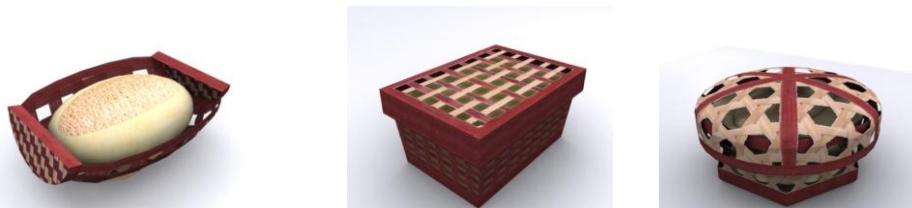
ภาพที่ 5 รูปแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ประเภทเทียนหอม

ภาพที่ 6 รูปแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ประเภทน้ำหอม

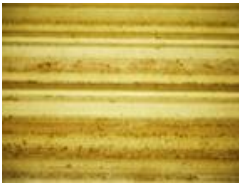
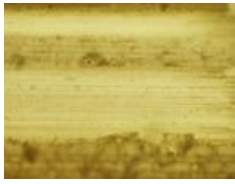
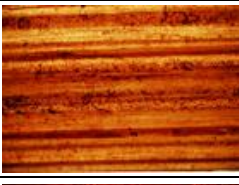
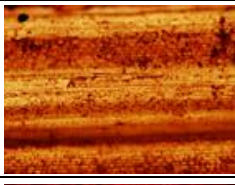
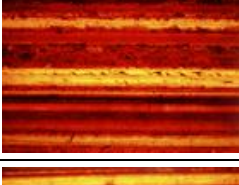
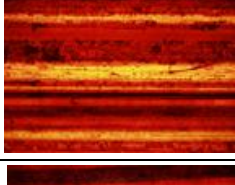
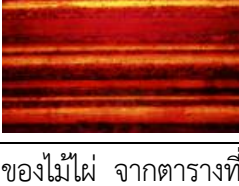
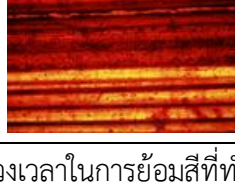

ภาพที่ 7 รูปแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ประเภทน้ำมันหอมระเหย

ภาพที่ 8 รูปแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ประเภทน้ำมันสบู่

ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลช่วงเวลาในการย้อมสีของไม้ไผ่

เวลา	ภาพถ่ายภายใต้กล้องจุลทรรศน์	
0 นาที		
5 นาที		
10 นาที		
15 นาที		

สรุปผลช่วงเวลาในการย้อมสีของไม้ไผ่ จากตารางที่ 1 พบว่าช่วงเวลาในการย้อมสีที่ทำให้ไม้ไผ่ติดสีได้ดีที่สุดคือ ช่วงเวลา 10 นาที ส่วนในช่วงเวลาที่ 5 นาที เป็นช่วงเวลาย้อมสีที่พอใช้ได้แต่ไม่ควรย้อมนานมากกว่า 10 นาที เนื่องจากสีจะเข้มเกินไป

8. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาข้อมูลในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม มีการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจตลาดในการสานไม้ไผ่ขึ้นรูปบรรจุภัณฑ์ได้แก่ ลวดลายแม่บท ลวดลายพัฒนาและลวดลายประดิษฐ์ ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเอาลวดลายประดิษฐ์มาเป็นเกณฑ์ในการออกแบบ ซึ่งลวดลายดังกล่าวมีความทันสมัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ง่าย เป็นลวดลายที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่แต่ยังอาศัยลวดลายแม่บทและลวดลายพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิกร นุชเจริญผล (2525:26)

ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม ออกแบบให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของ นววรรณ คณานุรักษ์ (2547:25) ในเรื่องของ รูปแบบ วัสดุ ประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ราคา ความเป็นเอกลักษณ์ และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการออกแบบกราฟิกของปุ่น คงเจริญเกียรติ (2541:104) การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่นแตกต่างจากคู่แข่งชั้น ต้องดึงดูดใจกลุ่มเป้าหมาย ณ จุดขาย มีคุณค่าและน่าทดลองใช้

ผลการประเมินความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม จากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน โดยการสุ่มตัวอย่างจากผู้สนใจในผลิตภัณฑ์เครื่องหอมพบว่า มีระดับความพึงพอใจในรูปแบบบรรจุภัณฑ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ น้ำมันหอมระเหย ดอกไม้แห้ง เทียนหอม น้ำหอม

และสื่อก่อนโดยทุกรูปแบบพบว่า มีค่าเฉลี่ยที่ความพึงพอใจในระดับมากยกเว้นกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ เทียนหอมแบบที่ 2 มีระดับความพึงพอใจในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมโดยการจำแนกตามเพศ ซึ่งผลงานวิจัยการศึกษา และออกแบบบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมพบว่ามีความพึงพอใจในรูปแบบและกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ในทุกรูปแบบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่สำหรับเครื่องหอมดังกล่าวที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นมีอิทธิพลร่วมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย

9. ข้อเสนอแนะ

ทางผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ สามารถพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ ไม้ไผ่สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอม ให้มีรูปแบบที่มีความทันสมัยไปกับรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องหอมตามสมัยนิยมในท้องตลาด สามารถพัฒนาตลาดสายไหมไม้ไผ่ให้เข้ากับรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องหอม และสามารถปรับหรือลดการใช้วัสดุให้น้อยลง เพื่อลดขนาด น้ำหนัก และราคาได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป คือ การวิจัยด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ จะต้องทำการพัฒนาถึงระดับการมีความคิดสร้างสรรค์ หรือนำลักษณะความเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องหอมแบบไทยมาใช้ในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ สามารถนำวัสดุอื่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มาพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับเครื่องหอม

10. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาและออกแบบบรรจุภัณฑ์จากไม้ไผ่ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องหอมครั้งนี้ สามารถดำเนินการมาได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2553 ความอนุเคราะห์และติดตามผลการดำเนินงานจากสถาบันวิจัยและพัฒนา ขอขอบคุณคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ช่วยประสานงานการวิจัย ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

11. บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2551). **โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และต้นแบบบรรจุภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย.

จิตศิลป์ อภิรักษ์มนตรี. (2549). **งานวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ดในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์**. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ชัยวัฒน์ อัสวาทกูร. (2548). **ออกแบบให้โดนใจ**. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.

นิกร นุชเจริญผล. (2525). **ลายสาน**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

นภวรรณ คณานุรักษ์. (2547). **POWER OF PACKAGING**. กรุงเทพฯ: บริษัททิปปิง พอยท์จำกัด.

นวลน้อย บุญวงศ์. (2542). **หลักการออกแบบ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปุ่น คงเจริญเกียรติ. (2547). **บรรจุภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: บริษัทแพคเมทส์ จำกัด.

Viboon Leesuan. (1999). **Wickerwork in Thailand**. Bangkok : Office of National Culture Commission Ministry of Education.